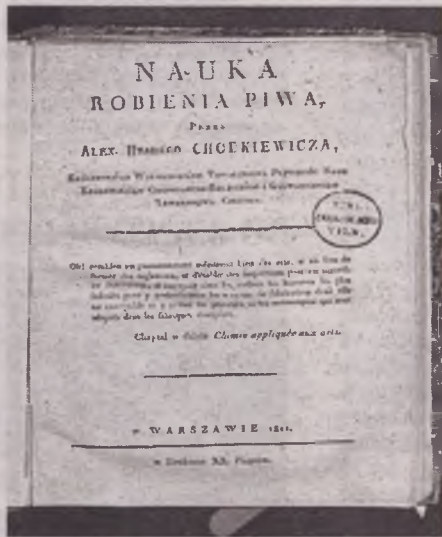

Рівненські письменники: графи, шляхтичі, святі, захисники українства

У давніх польських енциклопедіях містяться дані про багатьох літераторів, які народилися на Рівненщині, працювали тут, писали про наш край. Розповім про найвідоміших з них.

Данило Богданович Братковський (бл.1640-15.11.1702, за іншими джерелами 26.11.1702) —

Вацлав Северин Жевузький (1785-1831) — граф, шляхтич, організатор листопадового по-

намагався хоча би раз в житті побувати на *Контрактах*? І не спробувавши в тому хаосі «смаку» їх, не намагався знову сюди повернутися?... Дубно було серединою шляху між столицею Королівства та східними його окраїнами, пересічним пунктом торгових доріг у відносинах Польщі з іншими державами...». «З'їжджалися купці з Корони та Литви, з Галіції і з України Задніпровської та Задністерської. Можна було побачити там товари зубожілого магната та збіднілої працюючої шляхти... Збиралися там купці з Відня, Липецька, Стамбула та Москви. Багаті магазини Ямпла, Геринга, Лазаревичів, Бессона, Радіоса, Хунгера, Пасхаліса і Манугевіча вихвалялися перед покупцями багатством стрійв, карет. Повозок, книг, музичних інструментів, малярського приладдя... Власник Дубна Михайло Любомирський

Юзеф-Ігнацій Крашевський

кого району). Перше враження від знань, літератури отримав серед книжок Городецької бібліотеки, книжковий фонд якої формував

«Рівне. Вулиця 3 Мая широка, пряма та довга, середмістя пульсує шумом і маршем щоденних кроків. Тут будинки однакові і життя плине давнє, завалюючись у завулки і в бічні вулиці втікає. Гостроверхі вежі костелу дивляться на течію тихої річки, руїни замку смутні через свою непотрібність, а старими панськими кімнатами волочиться бездонна минувшина. Там присутній світ легенди таємний і далекий. Не плач над руїнами, тут душно і тісно.

Ходімо на Грабник, за місто! Там просторо і вільно. Там нові будинки, там дерева і вільне дихання. Урбанізм... Як тут красиво... Грабник — то нове місто. Парк Любомирських стоїть пустою... сьогодні робочий день, видно як димлять цегельні усіма коминами. Чути рик цементовні у близькому Здолбуніві. Видно як точиться в бік Рівного потяг з *Большевії*».

громадській діяч, поет, письменник, прихильник православ'я та захисник українства на Київщині та Волині. Постаць надзвичайно цікава та мало досліджена. До речі, є святим у православній церкві України. Народився на півдні Волині в родині шляхтичів. Отримав пристойну університетську освіту та займав посаду секретаря у посольстві короля Яна-Казимира.

Відомий як автор книги, написаної старопольською мовою у віршах, «Світ, переглянутий частинами». Це філософський трактат про нетривкість життя та любов до світу, сатира та епіграми про тогочасне суспільство. Книга вийшла величезним на той час тиражем — 4000 примірників.

Особистість Данила Братковського тісно пов'язана з сучасним Млинівським районом. В архівних судових справах того часу його прізвище часто фігурує як позивача або відповідача в земельних справах сіл Свищів, Бокійма, Малин, Надчиці. Був звинувачений у шкідливій діяльності проти польської корони та страчений на Ринковій площі в Луцьку.

Олександр Франтішек Хоткевич (4 червня 1776–24 січня 1838) — відставний генерал-майор, драматург та вчений-аматор. Після польського повстання 1794 року переселився до своїх маєтків у Млинові та Чорнобилі. Брав активну участь у масонському русі ложі «Досконала таємниця», яка діяла у Дубні, та виявився неабияким науковим дослідником-хіміком. Був засновником Кременецької

організації для польських католиків та автор літературних творів. Володів маєтками в Галичині, на Волині (власник села Торговиця в Млинівському районі), в Росії та Польщі.

За результатами подорожей на Близький Схід написав чудові мемуари французькою мовою з 400 кольоровими малюнками та нотами бедуїнської музики. Пізніше написав твір «Подорож до Пальміри». А арабські скакуні стали його любов'ю до кінця життя, через що отримав прізвисько Емір. До слова сказати, воно йому подобалося.

Яким Олізарович Єрлич (1598–1674) — український шляхтич, хроніст, літератор, народжений в Острозі. Повороти його долі вражають. На початку XVII ст., ймовірно, навчався в Острозькій академії, але не закінчивши її пішов до війська. Пізніше влаштувався на службу до коронного підканцлера Анджея Ліпського. Взяв участь у Хотинській війні 1621 року. Прийняв постриг у монастирі, невдовзі покинув його. Втік від війська Богдана Хмельницького до Києво-Печерської Лаври, де почав впорядковувати власні літературні твори. Потім переїхав на Волинь. Основний твір — «Хроніка різних справ і подій».

Антоній Лукіянович Анджеївський (1785–1868) професор, ботанік, зоолог, художник та письменник. Часом підписував свої твори як «старий Детюк», прізвиськом, взятим з власного родоводу. Народився в збіднілій шляхетській

тримував свій замок на відножному рівні. Тримав власний оркестр. У час Контрактів давав щодення обіди для мешканців міста, влаштовував два бали на тиждень, давав концерти в залах його замкової власності...»

Похований письменник та вчений в селі Ставище Млинівського району.

Тадеуш Єжи Стецький

Міхал Грабовський (1804–1863) — історик, письменник, критик, народився в с. Золотіїв Рівненського повіту. Його твір «Тайкури: повість народна» — про життя простого люду околиць на-

Юзеф Ігнацій Крашевський. Автор праць «Волинь з точки зору статистичної, історичної та археологічної», «Старий двір», «Луцьк старовинний та сьогоденний», «Місто Рівне. Хроніка Волині» та інші.

Юзеф-Ігнацій Крашевський (1812–1887) — польський письменник та краєзнавець, публіцист, історик та публіцист. Автор, результат роботи якого важко недооцінити. Освіта та посада державного службовця давала достатні можливості Крашевському. Навіть певний час обіймав посаду директора театру. Увага (!), написав 232 романи, тисячі літературних, наукових статей. В тому числі про Волинь та про територію теперішньої Рівненської області.

Можна назвати ще багато відомих імен з письменницької когорти, які так чи інакше мали стосунок до Рівного та Рівненщини: Олізар Густав, Аполон Корженевський, Северин Гошинський, Валерій та Рафал Стойновські, Кристоф Перетяткович, Альбрехт Радзивіл, Юліуш Словацький, Микола Теодорович, Мар'ян Дубецький, Володимир Короленко, Максиміліан Волошин, Олександр Купрін, Дмитро Фурманов, Ярослав Гашек, Зофія Косак-Щуцька, Зузанна Гінчанка, Чеслав Янчарський, Валеріан Поліщук, Лаврентій Кравцов, Ольга Ткачук, Олена Теліга, Улас Самчук та ін.

Але акценти зроблю на новому творчому імені, віднайденому в архіві та у безмежжі світової мережі. Владислав Мільчарек. Виявила

Владислав Мільчарек

З цікавості переглянула списки населення міста у різні періоди. В списках біржі праці окупаційного періоду прізвище Мільчарек виявилось досить поширеним. Родини Мільчареків жили на вулиці Німецькій, 360 та 181 (тепер — вул. Гетьмана Мазеги).

Народився Владислав Мільчарек 14 грудня 1916 року в Олексині. Пізніше родина переїхала до Рівного. У 1930-ті роки поет та прозаїк був надзвичайно активним рівненським літератором. Достатньо назвати його твори «Вавилонська вежа» (Рівне, 1934), «Ліризм Волині» (Рівне, 1938), «Волинський ліс» (Рівне, 1939). Мільчарек входив до регіонального руху

гімназії й за життя написав такі твори — «Теона», «Вірджинія», «Королева Ядвіга».

родині в селі Варковичі повіту Дубно. Вчився у школах Корця, Тучина, Межирича Корецького. А

малярства вчився у самого Йозефа Олешкевича! Потім була Вища Волинська гімназія у Кременці, університет у Вільно. Служба від викладача — до професора університету. Автор літературних творів «Сини Владислава Германа», «Добислав», «Грамоти старого Детюка про Волинь», загалом 4 томи праць польською мовою. Останній — зберігається у науковій бібліотеці Державного архіву Рівненської області.

Його перу належить опис Дубенських контрактів, які проходили у ХІХ ст.: «Хто ж не знав тієї славної епохи в нашім краю? Хто не

шого міста.

Юзеф Дунін-Карвіцький (1833-1910) — письменник, краєзнавець, мемуарист. Власник маєтку в містечку Мізоч тепер Здолбунівського району. Мав військовий чин ротмістра. Його перу належать праці: «Суспільні та історичні замальовки», «Похід від джерел до усті Горині», «Поїздки по Волині. Картинки з минулого і теперішнього», «Як це було в illo tempore (в ті часи)», «Історичні оповідання», «Спогади волиняка».

Фредерік Любомирський, власник Рівного, також мав творчий хист і свого часу написав слова та музику пісні «Зіронько». Але це чи не єдиний його твір, відомий нам.

Тадеуш Єжи Стецький (1838-1888) — волинський краєзнавець і письменник, народжений у селі Городець (тепер Володимирець-

його випадково, натрапивши на ці короткі милі спогади про міжвоєнне Рівне, підписані Владиславом Мільчареком:

Міхал Грабовський

«Wolynska Wieś» («Волинське Село»), потім — до групи «Wolyn». Редагував військовий журнал, будучи на службі офіцером в Рівному. В другій половині 30-х років Мільчарек став активним членом поетичної групи Чеслава Янчарського, яка красномовно називалася «Волинь». Членкинею цієї ж групи була знана Зузанна Гінчанка. Після другої світової війни Владислав Мільчарек переїхав до Польщі, де почав працювати в літературній редакції польського радіо та продовжив свою письменницьку діяльність. Додам, що його твори мали виражений ностальгічний характер, що відчувається навіть в їхніх назвах.

Помер Владислав Мільчарек 18 вересня 1993 року у Варшаві.

Олена ГУМІНСЬКА,
старший науковий співробітник
Державного архіву Рівненської області.